

Bespoke Shoemakers, som betyr "etter kundens egne spesifikasjoner"

Skomakeryrket

– noe mere enn å reparere

Min fascinasjon for skomakeryrket ble ytterligere pirret i det jeg fikk høre om en **skoskredder**.

TEKST OG FOTO:
ELSE MOHN

...OG FOR EN HÅNDVERKSFANTAST, med et ønske om å oppleve det genuine, var det å få observere skoskredder Jan Petter Myhre i arbeid, som å komme til himmelen! Dette er en håndverker av ypperste rang, og en sanselig kunstner. En mann som snakker om det vakre i håndverket sitt, som ser på skoene han lager og omtaler buene som maskuline og feminine. Hos ham blir skoene laget individuelt til hver av dine føtter, for det finnes ikke to føtter som er like. Her tas det hensyn til fotens

utseende, individuelle forskjeller på knokkelstørrelser og tærnes utforming. Tenk deg en sko som oppleves som et ekstra hudlag, som følger fotens form i ett og alt, rett og slett en skreddersydd sko.

JAN PETTER ER UTDANNET grafisk designer, men valgte i 1981 å lære seg skofaget i England, hos den anerkjente John Lobb – en håndverksbedrift som ble startet i 1849, og som nyter høy respekt verden over. Her hjemme er Jan Petter alene om å tilby sko i beste britiske håndverkstradisjon, såkalt Bespoke Shoemakers, som betyr «etter kundens egne spesifikasjoner». Svennebrevet tok han flere år seinere i Norge, for å ha muligheten til å undervise. Da jeg spør ham hvorfor han valgte å bli skomaker, svarer Jan Petter at han ønsket å jobbe

med et håndverk, og med tredimensjonale former. - Å bli en god håndverker krever en enorm arbeidsinnsats og mengder av egenprodusert drivkraft over flere år, forklarer Jan Petter.

DEN SISTE SKOMAKERLINJE i den offentlige skolen var på Sogn videregående skole tidlig på 60-tallet. Jan Petter legger mye av skylden på fravær av en rekke håndverksfag i skolen, på alle de nye skolereformene, som egentlig startet allerede etter krigen og gjenoppbyggingen av landet. - Vi er et land med få mennesker, så nettopp derfor må vi passe på vår kultur og våre tradisjoner. Vi må dyrke dem! sier han. Slik det er nå, er skomakerbegrepet totalt flatet ut. Det de fleste forbinder med en skomaker, er en som reparerer sko og filer

Jan Petter Myhre har spesialisert seg på herresko, men syr også sko til damer

Skolestene henger på rekke og rad,

nokler. Det er ikke mange som verken kan eller vil håndsy sko lenger. Synd – tenker jeg – når Jan Petter viser meg noen skomodeller. Dette er definitivt kunstverk og nydelige produkter av høy kvalitet!

JAN PETTER MYHRE har spesialisert seg på herresko, men syr også sko til damer. På spørsmål om hvorfor han foretrekker herrene, svarer han med den største selvfølgelighet at det er fordi menn og kvinner har forskjellig utgangspunkt og ståsted i forhold til sko. Og at uansett sko: Produktet skal se elegant ut, det skal også passe øyet.

INNGANGEN TIL LOKALET i Akersveien er ned en liten, bratt trapp. Der henger skolestene på rekke og rad, hver og en utformet til en spesiell fot. Her arbeider Jan Petter lidenskapelig med skoene sine. Det lille verkstedet rommer mengder av spesialverktøy, samt flere gamle og

trofaste symaskiner. Jan Petter snakker gjerne om deilig mat og god vin, og – uten sammenligning for øvrig – omtaler han det å sy på sine maskiner med like stor glede som det herligste måltid.

SKOSKREDDEREN ER KREATIV og har flere bein å stå på. Noen uker i året i de nærmeste tre årene underviser han i skomakerfaget i et prosjekt i utlandet. Ved siden av å skreddersy sko i Oslo har han designet og fått i produksjon en kolleksjon herresko, som også skal promotes i utlandet. Dette blir sko med samme tilsnitt som en skreddersydd sko, selv om de produseres industrielt. Skoene blir utarbeidet med tre forskjellige bredder og med tre forskjellige tåformer. Det er dermed nødvendig å si at disse skoene blir rimeligere enn håndarbeid. Jan Petter har også lyst til å nærme seg skomakerfaget som kunstnerisk arena.

PROSESSEN MED Å SKREDDERSY sko begynner med måltaking av kundens føtter. Ut fra målene lages det en trelest, som blir finpusset for hånd. Lesten er utgangspunktet for skoen. Alle individuelle særpreg ved foten blir gjenskapet tredimensjonalt. Dette danner grunnlaget for den absolutte passformen.

KUNDEN VELGER mellom et tyvetalls forskjellige grunnmodeller. Jan Petter gir kyndig hjelp med valg av en fasong som kler fotens form, og tykkelse på skinn og såler. Med sikker erfaring velger han ut et antall skinnprøver som passer den aktuelle skotypen. Skinnet er med på å danne særpreg, noe som kommer til uttrykk i den ferdige skoen. Hensikten er å skape en sko som passer til kundens karakter. Jan Petter er hele tiden opptatt av kvalitet. Kunden betaler for et kvalitetsprodukt! Nå starter arbeidet med å tegne ut mønsteret til overlæret i papir. Overlæret består av minst åtte deler. Delene sys sammen til ett overlær, som deretter spennes på lesten for tilpassing. Hele prosessen krever nøyaktighet, et eksakt øyemål, og sans og syn for former. Et stykke lær spennes opp på lesten og bearbeides ved hjelp av hamring, skraping og tilskjæring. Dette skal bli bindsålen, som får sin endelige form etter at den er spent opp på lesten. Hæl og tåkappe monteres inn mellom för og overlær, og spennes opp på lesten. Til sømmene brukes irsk lintråd, som settes inn med tretjærebek, eller bivoks, for å tilpasses skinnets farge. Jan Petter lager sin egen bekråd, avhengig av hva slags søm som skal syes. Når så lærsålen er montert og sydd, blir hælen bygget opp. Med bindsømmen blir randa sydd til bindsålen.

ETTER NÆRMERE 40 arbeidstimer og 200 forskjellige arbeidsoperasjoner legger skoskredderen siste hånd på verket. Skoen poleres og får en fin glans. Prisen på skreddersydd skotøy har like stor spennvidde som kundens ønsker og skinnets eksklusivitet. Det kan fort bli kostbart, men i og med at skoen er sydd sammen for hånd, kan den også demonteres, og slik kan deler skiftes ut etter hvert som skoen slites.

DET ER BARE å konkludere med at anskaffelse av et par skreddersyde sko handler om både miljøvennlig gjenbruk og god økonomi. Jan Petter slår fast at føttene som skal bære deg gjennom hele livet, kun fortjener det beste!